

Az ítéltábla Tódorné dr. Vercz Hajnalka ügyvéd által képviselt **felperesnek** dr. Horváth Attila ügyvéd által képviselt **I.r. II.r, III.r., IV.r. alperesek** ellen **öröklési szerződés és végrendelet érvénytelenségének megállapítása** iránt indított perében, a Szombathelyi Törvényszék 2012. február 20. napján kelt 17.P.20.382/2010/55. számú ítéletével szemben, a felperes által 56. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán - tárgyaláson - meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 300.000.-(Háromszázezer) forint másodfokú perköltséget.

A feljegyzett 1.255.000.-(Egymillió-kettőszázötvenötezer) forint fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincsen helye.

I n d o k o l á s :

Az irányadó tényállás szerint a felperes édesapja, a 2009. szeptember 21-én elhunyt örökhagyó 2009. szeptember 4-én öröklési szerződést kötött az alperesekkel, továbbá végrendeletet alkotott. Előbbiben úgy rendelkezett, hogy tartása, gondozása fejében 3 ingatlanát a II, III, IV. r. alperesek egymás között egyenlő arányban, 3 másik ingatlanát a II, III, IV. r. alperesek személyenként külön-külön örököljék, mindegyiket az I. r. alperes holtig tartó hasznélvezeti jogával terhelten. Kijelentette, hogy amennyiben bármilyen oknál fogva az öröklési szerződés nem érvényesülne, úgy az akarata végrendeletnek minősüljön. Ezen túlmenően úgy végintézkedett, hogy a szerződéssel le nem kötött két ingatlanát a felperes hasznélvezeti jogtól mentesen örökölje, minden más ingó- és ingatlan vagyonát pedig a házastársa, az I. r. alperes.

Az örökhagyó és az I. r. alperes között 1986-tól szerelmi kapcsolat állt fenn, 2008 szeptemberétől összeköltöztek, de az ezt megelőző időben is naponta találkoztak. Az I. r.

alperes is részt vett az örökhagyó fekvőbeteg édesanyjának ápolásában, a háztartás ellátásában, a kerti munkákban. 2009-ben került sor a házasságkötésükre.

Az örökhagyónál 2009 januárjában észlelték a tüdő rosszindulatú daganatát, január 28-tól február 18-ig sugárkezelést kapott, az állapota javult, remisszió következett be. Április 17. és július 28. között a bal tüdőben eltérést nem tapasztaltak, de a hasnyálmirigy mögött nagykiterjedésű térfoglalás alakult ki. Április 17-én panaszmentes volt a vizsgálat szerint. A szövettani vizsgálat carcinoma microcellulare-t igazolt.

2009. augusztus 24. és 28. között **Város 1-en** volt kórházban szívpanaszokkal. 2009. szeptember 21-én lett volna a következő kórházi ellenőrzése, de 2009. szeptember 20-án kórházba került és másnap délelőtt elhunyt.

A felperes keresetében az öröklési szerződés és a végrendelet érvénytelenségének megállapítását kérte. Álláspontja szerint az előbbi sérti a Csjt.24. §-ában foglaltakat, hisz a házastársakat kölcsönös támogatási kötelezettség terheli. Az ilyen jellegű kötelezettséget előíró öröklési szerződés tehát a Ptk.200. § (2) bekezdése alapján semmis, mert jóerkölcsbe ütközik.

Semmisségi okként hivatkozott a felperes arra is, hogy a közjegyzői okiraton az aláírás nem az örökhagyótól származik.

Kérte megállapítani, hogy az ingatlanok tulajdonjogát - a szerződés érvénytelenségére figyelemmel - törvényes öröklés jogcímén megszerezte, kérte a tulajdonjog ingatlan-nyilvántartási bejegyzését.

A kereset szerint a szerződés a II, III. és IV. r. alperesek vonatkozásában szinlelt. Valójában az örökhagyót az ajándékozás szándéka vezette, így a Ptk.661. §-a alapján a felperesnek a szerződéssel érintett vagyontárgyak körében kötelekrész iránti igénye van, ennek összegét 5.464.619.-Ft-ban határozta meg, kérve annak megfizetésére kötelezni az alpereseket.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték. Álláspontjuk szerint a szerződés érvényes. Utaltak a BH.1996.640. számú határozatra, mely szerint a tartás nem teljesítése nem eredményezi utólagosan a szerződés érvénytelenségét. Nem állapítható meg az sem, hogy az öröklési szerződés erkölcsi normákat sértene, a társadalmi felfogásba ütközne.

Az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel támadott ítéletében a keresetet elutasította, kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alpereseknek 15 napon belül 500.000.-Ft + Áfa, azaz 625.000.-Ft perköltséget azzal, hogy a felmerült illetéket és szakértői díjat az állam viseli.

Határozata indokolásában kiemelte, hogy a jóerkölcs fogalma az ítélezési gyakorlatban a társadalom általános erkölcsi értékképletét fejezi ki, nem a szerződő fél, vagy a felperes érdeksérelmét, hanem azt kell tehát vizsgálni, hogy maga a jogügylet társadalmilag elítélendő-e vagy sem (LB.Pfv.II.23.780/1998, Pfv.II.20.345/2008/5.). Ellentét az általános társadalmi felfogással az olyan öröklési szerződés, amelynek megkötésekor a szerződéses örökös tudta vagy biztos alappal következtethetett arra, hogy az örökhagyó gyógyíthatatlan betegsége miatt a vállalt kötelezettségét csak rövid ideig kell teljesíteni, ez a rövid idő általában csak napokban kifejezhető, másrészt orvosilag egyértelműen meghatározható időtartam esetében állapítható meg (LB. Pfv.V.20.548/1996, Pfv.V.21.301/1997.). Nem áll ugyanakkor az általános társadalmi felfogással ellentétben az a szerződés, amit ugyan a gyógyíthatatlan betegségben szenvedő eltartott állapotának ismeretében köt az eltartó, de

magára vállalja a teljes ellátást, ápolást és gondozást, mely sokszor rendkívüli igénybevételel járó terhet ró az eltartókra. Az ezzel ellentétes álláspont éppen azt eredményezné, hogy a gyógyíthatatlan betegségben szenvedők életük legnehezebb időszakában lennének kénytelenek támasz és segítség nélkül maradni.

A bíróság e tekintetben a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján úgy foglalt állást, hogy az örökhagyónak 2009 januárjában derült ki a daganatos betegsége, de ezt követően a kezelés hatására egészségi állapota konszolidálódott, nem lehetett olyan következtetést levonni, hogy a szerződés megkötésekor az örökhagyó életkilátásai orvosilag egyértelműen meghatározhatóak lettek volna, és az alperesek következtethettek volna arra, hogy szerződéses kötelezettségeiknek csupán néhány napig kell eleget tenniük. Fennállott az a lehetőség, hogy az örökhagyó betegségének előrehaladtával az alpereseknek fokozott fizikai és lelki megterheléssel járó gondozást és ápolást kell majd teljesíteniük, nem számolhattak reálisan azzal, hogy a szerződéskötést követően két hét múlva az örökhagyó elhalálozik. A szerződés valójában az örökhagyó gondozásának és ápolásának a megoldását célozta. Ezen szükségletekkel az örökhagyónak reálisan számolnia kellett.

Utalt arra is a bíróság, hogy a bizonyítékok alapján megállapítható, hogy az örökhagyó és az I. r. alperes több évtizede szoros - harmadik személyekkel szemben is felvállalt - kapcsolatban álltak és társai voltak egymásnak. Nem történt az alperesek részéről egy tragikus élethelyzet erkölcsileg kifogásolható kihasználása, nem irányult a szerződés a felperes kisemmizésére sem, hiszen a végrendelettel az örökhagyó a felperesnek is kívánt juttatni. Mindezekre figyelemmel az elsőfokú bíróság nem ítélte jóerkölcsbe ütközőnek a szerződést. Úgy foglalt állást, hogy az örökhagyó a felpereshez, illetőleg az alperesekhez való viszonyára figyelemmel a helyzetének rendezését ilyen módon tette meg, ezt tartotta legmegfelelőbb megoldásnak (Pf.II.21.487/2004/4.). Az I. r. alperes, mint házastárs valóban a törvény alapján támogatni köteles a házastársát betegségében, az ilyen jellegű kötelezettség szerződésbe foglalása azonban önmagában nem jelent jóerkölcsbe ütközést.

Az elsőfokú bíróság nem ítélte megalapozottnak az öröklési szerződés létre nem jöttére irányuló felperesi előadást. Utalt arra, hogy a kirendelt igazságügyi írásszakértő és a felperes által beszerzett szakértő szakvéleményének megállapításai egymástól eltérőek, az ellentmondások feltárása iránti meghallgatásuk eredményre nem vezetett, ezért a bíróság a Pp.182. § (3) bekezdése alapján új szakértőt rendelt ki. Az újonnan kirendelt szakértő pedig megállapította, hogy a szerződésen szereplő örökhagyói aláírás a névtulajdonostól származik. A bíróság a két igazságügyi írásszakértő egybehangzó szakvéleménye mellett értékelte a közjegyző azon tanúvallomását is, mely szerint az örökhagyó írta alá a közjegyzői okiratot. Ezek együttes mérlegelésével - szemben a felperes által beszerzett szakértői vélemény megállapításával - úgy foglalt állást, hogy az örökhagyó írta alá az öröklési szerződést.

A felperes azon hivatkozásával kapcsolatosan, hogy az öröklési szerződés színlelt volt, a tartás nem ment foganatba, és az ténylegesen ajándékozást leplez, kifejtette, hogy a színlelés kétoldali tudatos magatartást feltételez, csak abban az esetben állapítható meg, ha mindkét szerződő fél akarata egy másik szerződés rendelkezéseinek érvényesülésére vonatkozott, vagy valamennyi ügyletkötő félnek hiányzik az ügyletkötési akarata. A bizonyítási eljárás során azonban nem látta igazoltnak, hogy a felek szerződési akarata a jogok és

kötelezettségek tekintetében színlelt lett volna. A közjegyző-helyettes tanúvallomása alapján részletesen feltárható volt, hogy milyen szempontok szerint alakította ki az örökhagyó a döntését, ebből megállapítható, hogy a szerződő felek kifejezetten öröklési szerződést kívántak kötni. Az örökhagyó egyébként az alperesek korábbi magatartására tekintettel alappal bízhatott abban, hogy a tartást, gondoskodást betegsége idején is megkapja, amit korábban is teljesítettek. A szerződéskötés körülményeit, a szerződés egész tartalmát és annak előzményeit értékelve megállapítható tehát, hogy az alperesekkel az örökhagyó öröklési szerződést kívánt kötni, nyilatkozata mögött színlelt ajándékozás nem állapítható meg. Ezen túlmenően utalt arra is, hogy a korábbi időszakban nyújtott bármilyen szolgáltatásnak a szerződés tartama és érvényessége szempontjából nincs jelentősége, azok a végrendeleti juttatás indokául szolgálhatnak. Az öröklési szerződés visszterhes szerződés azzal a sajátossággal, hogy a jogviszonynak szerencse eleme is van. Amiatt, hogy az alperesek az örökhagyó halálára tekintettel nem tudták teljesíteni kötelezettségeiket, a szerződés színlelt volta, és az ajándékozási szerződés leplezése sem állapítható meg. Mindezek alapján az öröklési szerződéssel lekötött vagyontárgyak tekintetében a kötelesrész iránti igény jogalapjában is alaptalan.

A felperes fellebbezésében az ítélet keresete szerinti megváltoztatását kérte. Álláspontja szerint az ítélet téves és megalapozatlan, a bíróság figyelmen kívül hagyta az igazságügyi orvosszakértői vélemény 6. oldal 5. pontjában foglaltakat, amely szerint 2009. július 28-án már olyan jellegű gócos áttéket diagnosztizáltak az örökhagyónál, és augusztus 29-én ismét sugárkezelésre jegyezték elő, hogy várható volt az egyre súlyosabb állapotának bekövetkezése, és hogy a túlélésre nincs esélye. Az alperesek a kiterjedt betegség rövid lefolyásával, az örökhagyó közeli időpontban várható halálával tisztában voltak, ennek ismeretében kötöttek szerződést, így ez jóerkölcsbe ütközik (Pfv.V.21.371/1997.).

Hangsúlyozta azt is, hogy az alperesek ápolást, gondozást nem nyújtottak, személyes körülményeikre tekintettel ilyet nem is tudtak volna teljesíteni. Mindez arra enged következtetni, hogy az örökhagyót az ajándékozás szándéka vezethette. A szerződést készítő közjegyző vallomása alapján az is megállapítható, hogy az öröklési szerződés megkötésében az játszott szerepet, hogy a felperes és az örökhagyó között a kapcsolat megromlott, és a törvényes öröklés, valamint a végrendelet nem jelentett megfelelő biztosítékot a túlélő házastárs és az örökhagyó számára. Az örökhagyó azonban utalást sem tett arra, hogy kinek mit akar juttatni. Az elsőfokú bíróság azonban ezen körülményeket nem értékelte, holott nem hagyható figyelmen kívül, hogy miképp jutottak a közjegyző tudomására a szerződés tartalmának legfontosabb elemei. E körben a közjegyzői vallomás nem tartalmaz nyilatkozatot.

Álláspontja szerint a tényállást akkor derítette volna ki kellően az elsőfokú bíróság, ha az igazságügyi írásszakértői véleményekkel kapcsolatos további bizonyítási indítványának helyt adott volna, a kirendelt szakértők és a felperes által felkért szakértő megállapításai között ugyanis lényeges ellentmondások vannak, az ellentmondások feloldására lett volna szükség. Az igazságügyi szakértők nem indokolták meg, hogy miért elfogadhatatlan a felperes által felkért szakértő megállapítása, csupán azzal érveltek, hogy nem jogosult szakvélemény adására. Ehhez képest a felperes a 2012. február 21-i tárgyaláson becsatolta a szakértő végzettségét igazoló bizonyítványokat. Kérte, hogy az ítéletábra az írásszakértői szakvéleménnyel kapcsolatos bizonyítási indítványának adjon helyt.

A fellebbezési eljárás során a felperes hangsúlyozta, hogy a betegség 2009. januári megállapítása és az ezt követő - februárban zárult - kezelés után nem merült fel az örökhagyóban a szerződéskötés gondolata, a júliusi lelet, az áttét diagnosztizálása alapján az alperesek számára nyilvánvalóvá válhatott a néhai betegségének várható kimenetele és rendkívül rövid lefolyása.

Az alperesek fellebbezési ellenkérelme az ítélet helyes indokai alapján való helybenhagyására irányult. Az örökhagyó egészségi állapotával kapcsolatosan csupán arra utalt, hogy 2009. augusztus 28-án megnyugtató állapotban bocsátották el a kórházból. Az a körülmény sem az orvosok, sem a hozzátartozók számára nem volt előre látható, hogy szervezete nem jól reagál a kemoterápiára és ez a halálát idézi elő.

A felperes fellebbezése az alábbiak szerint nem megalapozott.

Az elsőfokú bíróság a jogvita eldöntéséhez szükséges bizonyítást lefolytatta, a peradatok okszerű mérlegelésével helyes tényállást állapított meg, döntésével és annak indokaival az ítéletábra is egyetértett.

Az elsőfokú bíróság ítélete meghozatala során megfelelően feltárta és értékelte az örökhagyó és az I. r. alperes közötti hosszú ideig fennálló sajátos érzelmi kapcsolatot, továbbá az I. r. alperes gyermekei (II-IV.r.alperesek) és az örökhagyó közti viszonyt. Az ítéletben értékelt körülmények alapján helyesen foglalt állást akként, hogy a szerződéskötési szándékot az örökhagyó részéről egyrészt az ismertté vált betegsége és annak lehetséges egészségügyi következményei (a gondozásra, ellátásra, ápolásra való jövőbeni rászorultság), másrészt a házastársa helyzetének optimális biztosítása, harmadrészt pedig az a szándék motiválta, hogy vérszerinti gyermeke, tehát a felperes is juttatásban részesüljön.

A felperesnek az öröklési szerződés létre nem jöttére alapított hivatkozása körében a szükséges bizonyítást az elsőfokú bíróság lefolytatta. A perben kirendelt dr. "A" szakértő kiegészített szakvéleményének, "B" szakértő megállapításainak és a végintézkedést közjegyzői okiratba foglaló közjegyző-helyettes által a szerződéskötés konkrét körülményei tekintetében tett tanúvallomásának együttes mérlegelése alapján állapította meg, hogy az öröklési szerződést az örökhagyó írta alá. A felperes által felkért Novák Mária szakvéleményének megállapítását nem a szakértői kompetencia meglétére, illetve esetleges hiányára figyelemmel mellőzte, hanem arra tekintettel, hogy a fentebb hivatkozott mérlegelés eredményeképpen az volt megállapítható, hogy a perben kirendelt szakértők megállapításai sem önmagukkal, sem egymással, sem az egyéb peradatokkal nem állnak ellentétben, helyességükhöz nem fér nyomatékos kétség, a megfelelő számú összehasonlító adat (aláírás minta) értékelésével született szakértői megállapítások alkalmasak voltak a felmerülő szakkérdés tisztázására. Erre figyelemmel az elsőfokú bíróság alappal mellőzte a felperes további szakértői bizonyítás iránti indítványának teljesítését.

Az ítéletábra egyetértett az elsőfokú bíróság azon jogi álláspontjával is, hogy az öröklési szerződés nem ütközik a Ptk.200. § (2) bekezdésébe. Az a körülmény, hogy a Csjt. 24. §-a értelmében a házastársak egymást támogatni kötelesek, nem alapozza meg az öröklési szerződés jogszabályba, illetve jóerkölcsbe ütközését. A Ptk.655-658 §-ainak az öröklési szerződésre vonatkozó szabályai a szerződő felek személyére vonatkozóan korlátozást nem tartalmaznak, nincs jogi akadály annak, hogy szerződéses örökösként olyan személy kössön

érvényes öröklési szerződést, akit az örökhagyóval szemben közeli hozzátartozói viszonya folytán törvényes tartási kötelezettség is terhel.

Az ítélet tábla mindenben helytállónak ítélte az elsőfokú bíróságnak az ítéletben kifejtett azon jogi álláspontját, hogy a perbeli esetben az örökhagyó súlyos betegségéről ugyan az alperesek a szerződés megkötésekor tudomással bírtak, ez a körülmény azonban önmagában nem alapozza meg a szerződés jóerkölcsbe ütközését. A szerződéskötéssel az alperesek részéről nem valósult meg az örökhagyó tragikus élethelyzetének kihasználására irányuló magatartás. Az ítélet tábla a felperes fellebbezésében írtakra figyelemmel e tekintetben kiemeli, hogy az a körülmény, hogy az örökhagyó és a szerződéses örökös a szerződéskötés időpontjában tisztában van az örökhagyó halálos kimenetelű, gyógyíthatatlan betegségével, önmagában nem alkalmas a szerződés jóerkölcsbe ütközésének alátámasztására. Az ilyen körülmények melletti szerződéskötés csupán akkor minősíthető a társadalom általános erkölcsi értékként össze nem egyeztethetőnek, ha az örökhagyó rövid időn belüli halálára egyértelműen következtetni lehet, ekként ténylegesen nem is kell számolni a szerződésben vállalt tartási, ápolási, gondozási kötelezettség esetleges teljesítésével. A perbeli esetben ezen körülmények nem állapíthatók meg, a szerződéskötéskor az örökhagyó rövid időn belüli halálára alappal nem lehetett következtetni. Az alperesek fellebbezési ellenkérelmében foglaltaknak megfelelően a 2009. augusztus végi kórházi zárójelentés szerint a néhai fizikai állapota elfogadható volt, járásképesége, mozgásképesége teljes volt. A szerződéskötés időpontjában a szerződést kötő felek az örökhagyó egészségi állapotának majdani romlására, ekként az ápolás, gondozás, tartás - egy meg nem határozható időszakon keresztül való - szükségességére igen, de az örökhagyó alig több, mint két héten belül bekövetkező halálára alappal nem számíthattak.

Az elsőfokú bíróság álláspontja helytálló a tekintetben is, hogy a szerződés színleltége, illetőleg az a körülmény, hogy az ténylegesen ajándékozást leplez, nem nyert bizonyítást. Helyesen utalt arra, hogy a színlelés kétoldalú, tudatos magatartást feltételez, a perbeli esetben - figyelemmel a közjegyző-helyettes nyilatkozatára is - kétséget kizáróan megállapítható volt, hogy az örökhagyó szándéka mindenképpen és kifejezetten öröklési szerződés megkötésére irányult, és bár ezen szerződéses akarat kialakulása körében egyéb motivációk is közrejátszhattak, az egészségügyi állapota és a tartásra, gondozásra való várható rászorultsága folytán az öröklési szerződéssel saját ezirányú szükségleteinek majdani biztosítására is törekedett.

Az öröklési szerződés visszatérő kötelem, az ajándékozási szerződés leplezése nem nyert bizonyítást, így megalapozott az elsőfokú bíróságnak a - PK.89. számú állásfoglalás c. pontjára utalással meghozott - keresetet elutasító rendelkezése a kötelesrész tekintetében is. Végezetül az ítélet tábla utal arra is, hogy az öröklési szerződésben vállalt tartási, gondozási kötelezettség esetleges elmulasztása egyébként sem teremt lehetőséget a szerződés érvénytelenségének megállapítására.

A fentebb kifejtettek figyelemmel az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp.253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta, az eredménytelenül fellebbező felperest pedig a Pp.78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperesek javára a 32/2003.(VIII.22.) IM. rendelet 3. § (2) bekezdés d.) pontja és (5) bekezdése szerinti összeg (6) bekezdés alapján való - a másodfokú eljárásban ténylegesen kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányos - mérséklésével meghatározott, az Áfát is magában foglaló ügyvédi munkadíj megfizetésére. A felperes

személyes költségmentességére figyelemmel a 6/1986.(VI.26.) IM. rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján a feljegyzett fellebbezési illetéket az állam viseli.

Győr, 2013. február 6. napján

Dr. Világi Erzsébet sk.
a tanács elnöke

Dr. Maurer Ádám sk.
előadó bíró

Dr. Havasiné dr. Orbán Mária sk.
bíró

A kiadmány hitelül:

Kiadó: